

Életképek

A ZakaHom-e Egyesület Hírlevele

AZ IGAZ BARÁT

Farkas Aladár. Azt hiszem, a név szinte minden zákányszéki számára ismerős, hiszen a Kis Újságban és a www.zakanyszek.hu oldalon rendszeresen olvashatjuk írásait. Farkas Aladár - Borszék. Ezen összefüggésben is elmondhatjuk, hogy sokunk számára összeforrt már ez a két fogalom. Erdélyi testvértelepülésünkkel kapcsolatban szinte minden közös program, illetve projekt kapcsán az Ő munkája, segítsége nélkülözhetetlen. És ami a legfontosabb, nem csak a munkája nélkülözhetetlen, hanem mint ember többek számára azt jelenti Zákányszéken: Az igaz Barát! Arról azonban kevesebbet tudunk, hogy a két testvértelepülésen végzett munkáján kívül hogyan is telnek mindennapjai, hogyan került közelebbi kapcsolatba több zákányszéki családdal. Augusztus végén fiatal borszéki futballistapalánták voltak vendégeink, Aladár volt az egyik kísérő, ezt kibaszálva személyesen találkoztunk. Ekkor egy hosszabb beszélgetést folytattunk, amiből sok érdekes - eddig nem ismert - téma, történet derült ki. Ennek a beszélgetésnek olvashatják a rövidített változatát.

- Aladár, azt hiszem, kevesen tudják Zákányszéken, hogy hol született, iskoláit hol végezte?

Gyergyószentmiklós mellett van egy kis település, Tekerőpatak, ott születtem 1948. január 25-én. Édesapám férfi-női szabómester volt, édesanyám háztartásbeli, majd kitanulta a szakács szakmát, és a későbbiekben szakácsként is dolgozott. Gyerekkoromat szülőfalumban töltöttem, ott végeztem általános iskolai tanulmányaimat. Már gyerekként is nagyon szerettem a sportot, télen kihasználva a lehetőségeket sokat sieltem, nyáron szerettem focizni, atletizálni. Már kora gyerekkoromban elhatároztam, hogy a gyergyószentmiklói középiskola sporttagozatán szeretném folytatni tanulmányaimat, és ez sikerült is. A középiskolában tornászni kezdtem, a többi sport szinte teljesen elmaradt, kivéve persze a téli síeléseket, amiket nagyon szerettem. A téli hónapokban nem minden esetben tudtam a sportfoglalkozások után hazamenni, mivel át kellett kelnem egy több kilométeres mezőn, és ott sötétedés után farkasokkal is lehetett találkozni. A középiskola sikeres elvégzése után tovább szerettem volna tanulni, természetesen továbbra is sportvonalon. Testnevelési főiskolára jelentkeztem első nekifutásra, azonban családi és egészségügyi problémák miatt nem vettek fel. Ekkor önként jelentkeztem katonának, hogy legyek túl a katonai kötelezettségeken. 16 hónapos volt a szolgálat, amit Karánsebesen töltöttem. A katonaság alatt egy másik gyerekkori álmom valóra váltására tettem

kísérletet, pilóta szerettem volna lenni. Ennek kapcsán Bukarestbe kellett utazni, de az orvosi alkalmassági vizsga itt is megálljt parancsolt! Gyalogos tiszti iskolába mehettem volna, de azt nem vállaltam.

A katonaság után Ditróba - ahol édesanyám szakács volt - kerültem egy 40 fős bentlakásos intézménybe nevelőnek. Közben többször helyettesítettem az ottani testnevelő tanárt, de változatlanul kitartottam amellett, hogy sporttanár legyek. Újra felvételezni szerettem volna Bukarestbe a főiskolára, de egy gyerekkori barátom mondta, hogy a nagyváradi egyetemnek van egy nagyon jó tornászcsapata, és ott szívesen fogadnának. Sikeres felvételi után itt kezdtem meg a 3 éves tanulmányomat. Sajnos az egyetemen nem volt elfogadott a magyar nyelv, hiába voltak magyar anyanyelvűek a tanárok, csak a szünetekben lehetett magyarul beszélni. Az egyetemet sikeresen elvégeztem tornász szakosítással.

- Borszéken kapott katedrát, volt valamilyen kötődése a városhoz?

1971 óta tanítok Borszéken. Kötődésem korábban annyi volt, hogy a szüleim 1948-ban vásároltak Borszéken egy villát (ezek üdülőházak, faházak a magyar köznyelvben - a szerk.), de pár héttel a megvásárlása után államosították ezeket az épületeket, így bele sem tudtak költözni. Az adásvétel papírjait megőriztem, és 1990 után sikerült perrel visszaszerezni a villát a román államtól.

- A testnevelés szak mellett más tantárgyat is oktatott?

Romániában nem voltak társított szakok, így csak testnevelést oktatam. Az első években próbáltam a szakomat, a szer- és talajtornát meghonosítani a borszéki gyerekek között, azonban a mostoha körülmények miatt ezt a próbálkozásomat fel kellett adnom. A tornához egy 14x14 méteres szőnyegre volt szükség, a mi tornatermünk szélessége pedig csak 6 méter volt. Így is értünk el sikereket, megyei versenyeket nyertünk, de az országos versenyeken nem volt esélyünk, hiszen a gyerekek a szabvány-méretű tornászöngyeggel csak itt találkoztak, és nem tudták felvenni a versenyt. Az utolsó 10 évben, mivel nem volt biológia tanár az iskolában, ezt a tantárgyat is én oktatam.

- Borszék döntő többségében magyar lakta település, milyen nyelven folyik az oktatás?

Két nyelven oktatunk, magyarul és románul. Ez nekem az elején okozott némi problémát, hiszen a főiskolát román nyelven végeztem, és a szakkifejezések fordításával voltak gondjaim, de ezek gyorsan megoldódtak.

Farkas Aladár

- 38 év egy munkahelyen nem kis idő...

Igen, hosszú, de volt kis megszakítás. Amikor felépült Borszéken az Úttörő Ház, 1975-től két évről bízta a vezetését. Itt a gyerekek iskolán kívüli foglalkozásait végeztük, sport, turisztikai, művészeti szakokon. Amikor az akkori iskolaigazgató beteg lett és rokkantnyugdíjazták, engem kértek fel az iskola igazgatói posztjára a betöltésére. Hét év után azonban leváltottak, mondván politikailag nem vagyok megbízható. Történt ugyanis, hogy orvos sógorom Marokkóban vállalt szolgálatot, de az 5 éves szerződés letétele után nem tért haza családjával, hanem áttelepedtek Franciaországba, ahol ma is élnek.

Ezek után visszakérültem a katedrára, amit igazán nem is bántam, mert a katedrán "csak" saját magáért felel az ember, míg igazgatóként az összes kolléga munkájáért. A nyugdíjazásomig még 2 évet kell dolgoznom.

- Mennyit változtak a testnevelés oktatásának a feltételei pályafutása során?

Nagyon sokat. A 70-es években még tantermet kellett kiírtenünk, hogy tornászhasanak a gyerekek. Majd az akkori igazgató engedélyt kért egy fásznán építésére, amit már előre tudott, hogy tornaterem funkcióit kell betöltenie. Erre azért volt szükség, mert a Ceausescu rendszerben nem volt szabad tornatermet építeni, ugyanis az luxusnak számított.

A tavalyi évben teljesült az álmunk, amikor is a kor követelményeinek megfelelő, modern sportcsarnok épült Borszéken.

- Beszélgetésünk második részében idézzük fel, hogyan is alakultak a kezdeti lépések a két település, Zákányszék és Borszék kapcsolatában!

Valamikor a 90-es évek elején (1992) egy baráti társaság (Dr. Sebestyén Balázs, Papp Vince, Gárgyán István, Kazi Imre, Adamik István) eljöttek Erdélybe nyaralni, majd Borszéken "kötöttek ki". Ott megismerkedtek egy tanár kollégával, Eigel Tiborral, Bara Mártonnal és Ioja Andrással. Teltek az évek, és nem történt semmi. 1996-ban volt a milicentenáriumi ünnepségsorozat, amelynek Szeged volt az egyik központja, és minden erdélyi település delegációt küldött a rendezvényre. Történetesen a borszékietek Zákányszékre osztották be, hogy itt lesznek elszállásolva. Készült a delegáció, de végül mindenkinek közbejött valami, így ketten jöttünk el a feleségemmel. Nagyon kellemtelen volt, hiszen nem tudtuk értesíteni a zákányszékieteket, hogy a delegáció csak 2 főből áll. A falu központjában a Fényes Vendéglő előtt várt is minket a fogadóbizottság, de csak ketten érkezünk...

Mindenki készült szállással, étellel, itallal, el kellett dönteni, hogy kinél fogunk megszállni. Mivel feleségem is pedagógus végzettségű, így talán ezért is a szakmabeli Borbásné Piroskákra esett a választás. Részt vettünk a szegedi rendezvényeken, majd a plébánia udvarán találkozunk Gyulay Endre püspök úrral, aki a kinti viszonyokról érdeklődött. Ugyancsak e rendezvényesorozat keretében belül ekkor jártam életemben először Ópusztaszeren is, ahol pár mondatban bemutattam Borszékét.

Ekkor kezdődött tulajdonképpen a két település kapcsolata. A következő évben már Dr. Sebestyén Balázs és felesége vezetésével a Zákányszéki Cserkész Csapat látogatott Borszékra, majd a rá követ-

kező évben a borszéki cserkészek tettek látogatást Zákányszéken. Emlékszem, hogy Adamik István, aki akkor még aktív rendőr volt, az egész cserkészcsapatot meghívta egy fagyira a pizzériába. Ezek után minden évben egyre több csoport érkezett Borszékra, illetve Borszékéről Zákányszékre. A testvértelepülési kapcsolatot hivatalos formában 2005-ben a két akkori polgármester, Vaida Valentin Alexandru és Dr. Kovács József írták alá Borszéken. Borszéknek még további 5 magyarországi testvértelepülése is van, ezek: Aba, Bácsalmás, Fonyód, Orfű, Pilisvörösvár.

- Mikor járt először Magyarországon?

Még egyetemista koromban a ditrói középiskola szervezésében volt egy kirándulás Magyarországra, és mivel akkor ott laktam, így eljöhettem a csoporttal. Ahogy Borszékra kerültem, utána kezdtem el gyakrabban járni, de akkor is csak két-évente, hiszen az akkori rendszerben csak két-évente lehetett külföldre menni. A határnál is nagy ellenőrzések voltak mind a két irányba, és szinte mindent elvettek a vámosok. Ez 1989-től megváltozott, utána már útlevelel gyakrabban lehetett jönni, majd az UNIO-ba lépéssel még könnyebbé vált a közlekedés a két ország között.

- A borszéki közélet egyik mozgója lett, milyen feladatokat lát el a munkáján kívül, és hogyan lehet mindezeket összeegyeztetni?

Mivel a szakmában, a borszéki sportéletben nem tudtam a feltételek hiánya miatt maradandót alkotni, így a közéletben próbáltam hasznosítani tudásomat. A városi sporttanácsnak voltam sok éven át az elnöke, a rendszerváltás óta folyamatosan önkormányzati képviselő vagyok, és a szociális, oktatási és kulturális bizottságnak is az elnöke. A helyi cserkészcsapat egyik alapítójának mondhatom magam, amelynek a munkájában a mai napig részt veszek. Vezetek egy környezetvédő kört (Zöld Szív). Ezek mellett helytörténeti kuta-

tómunkát végzek. Eddig 13 könyvnek voltam a szerzője, illetve a társszerzője vagy szerkesztője. Az 1996-ban megalakult helyi újságnak, a Forrásnak a létrehozásában is részt vettem, az eddigi 13 évfolyam minden számában publikáltam. Ezeket a munkákat elég nehéz összeegyeztetni, de ameddig bírom és örömet okoz, addig szeretném folytatni.

- Végezetül mi az, amit a családjáról elárul a zákányszékiek számára?

1972-ben ismertem meg a páromat, aki tősgyökeres borszéki, de tanulmányai miatt egy ideig távol került, majd azok befejeztével 1972-től élt ismét a városban. Feleségem egész pályája alatt óvónőként dolgozott, most rokkantnyugdíjas. Megismerkedésünk után egy évre össze is házasodtunk. Gyereket tudatosan nem vállaltunk az első években, szeretttük volna kicsit élni a saját világunkat. Első gyermekünk, Szabolcs 1977-ben született, majd 5 év múlva megszületett második gyermekünk, Lóránt. Mindkét gyerek Borszéken végezte el az általános iskolát, majd Ditróban a középiskolát. Ezek után Szabolcs több apró kitérő után saját vállalkozásba kezdett, egy marketingcéget vezet már 10 éve Budapesten. Lóránt a középiskola után Gyergyószentmiklóson elvégezte a térképész-földmérő szakot, utána több helyen dolgozott, többek között az RMDSZ irodavezetője, majd Bukarestben egy államtitkár személyi titkára volt. Később visszakerült Ditróba, ahol a helyi polgármesteri hivatalban a szakmájában dolgozik. Ami külön örömteli számomra, hogy most október 3-án lesz az esküvője.

Köszönöm a beszélgetést, jó egészséget kívánok, találkozunk novemberben a Zákányszéki Böllérnapon!

Börcsök Zoltán

Lucskos káposzta

A káposztát összedaraboljuk (mi a gyergyószárhegyi káposztát részesítjük előnyben), a torzsáját kivágjuk. Lobogó sós vízzel leforrázzuk. Egy fazékban vöröshagymát dinsztelünk (üvegesre pirítjuk) egy kis füstölt szalonnával. A felaprított disznóhúst egy kissé megdinszteljük, majd hozzáadjuk a káposztát. Kaporral, tárkonnyal, sóval, borssal ízesítjük. Kb. két órát főzzük. Gyerekkoromban rántással, ma habarással (egy kanál lisztből és egy tojás sárgából) sűrítjük. A savanyítás almacettel történik. Nagyon ízletes. Érdemes kipróbálni.

Jó étvágyat kíván Farkas Aladár!

Idősek Világnapja

Október 1-je az IDŐSEK VILÁGNAPJA. Ebből az alkalomból Sík Sándor Dörmögés című versének részletével köszöntjük az ÉLETKÉPEK nyugdíjas olvasóit.

*Hét évtizeden át
Az ember lassan megszokja magát,
Megszokja a világot.
Eddig úgy tudtam, hogy ha nézek, látok,
Hogy parancs nélkül is jól visz a lábam,
Mint ifjúságom hegymászó nyarában,
S a két kezem (már ami tőlem tellett),
Magamagától tette, amit kellett.*

*De mostanság, - azóta!
Foghíjasan recseg a nóta
A belső billentyűk alól.
A gondolat nemcsak hogy nem dalol,
Lassanként már a szókat is elejti,
Mabonnap önnevet is elfelejti,
Hovatovább
Csoszogva jár a fej is, mint a láb.*

*Hát még a mindennapi tárgyak,
Azok lettek csak csúfok és csalárdak!
Nem fog a fog, nem vág a kés,
Táncol a toll, reszket a kéz,
Szűk lesz a gomblyuk, kövér lesz a gomb,
Öltözködés, vetkőzés csupa gond.
A dumna meleg, de hideg a paplan,
Takarva nem jó, bát még takaratlan!...*

Az idézett versrészletet Kispéter Jánosné nyugdíjas pedagógus, Zákányszék díszpolgára olvasta fel az Életképes esték közönségének 2008 októberében a Községi Könyvtárban.

DÍSZPOLGÁRAINK

"Legnagyobb cél pedig, itt, e földi létben, ember lenni mindég, minden körülményben."

(Arany János)

Gárgyán István nyugalmazott polgármester a 2009-es év díszpolgára. A képviselő-testület döntése alapján Matuszka Antal polgármester a XV. Falunapon köszöntötte e címmel a község első polgármesterét, elismerve életútját, a településért végzett gazdasági, szervező munkáját, közéleti tevékenységét.

Gárgyán István igazi, tősgyökeres zákányszéki: itt született, szülei is itt éltek. 1952-ben ismerkedett meg a földműves szövetkezet munkájával, melynek ügyvezetője volt. 1958-ban a helyi takarékszövetkezet megalakításán dolgozott, és vezetője volt hét évig. 1965-ben visszautasíthatatlan felkérést kapott a szakszövetkezet főkönyvelői állásának betöltésére. 25 évi főkönyvelősége alatt egy több százmilliós vagyonnal rendelkező, virágzó gazdaságot teremtettek meg.

Már azt tervezte, ha a szövetkezetből nyugdíjba megy, még egy kicsit együtt gazdálkodnak feleségével, amikor egy újabb kihívás találta meg. 1990-ben nagy többséggel választották meg polgármesternek, az első önkormányzat képviselő-testületét vezette két cikluson át. 1998-ban aztán végképp felhagyott a bivatalt munkával. Igaz, nebezen tette magát túl az eseményeken, de ma már azokra gondol jó szívvel, akik a pi-benésre bíztatták.

Még most is másként villan a szeme, megváltozik a hangszíne, ha a község fejlesztéséről, az elképzelésekről beszélgetünk. Azt sem rejti véka alá, nem mindennel ért egyet.

Az idei év díszpolgára azt az alkotó, teremítő embert formázza meg, aki - tisztelve a szabályokat - becsülettel helyt állt minden körülmény között, igyekezett mindent megtenni az itt élő emberekért. Méltán tarthat számot érdeklődésre az, miként lehet így végigjárni egy életutat. Erre kaphatunk választ, amikor Gárgyán Istvánnak a szövetkezeti múltjáról, az első önkormányzati lépésekről szóló emlékezését olvassuk.

...volt egyszer egy takaréék

A szövetkezetet 18 évesen ismertem meg, amikor a földműves szövetkezetnél kezdtem dolgozni. Miklós János (szatócsboltja volt) tanított be, ő vett a szárnyai alá. Nehéz időszak volt: kötelező beszolgáltatás, internálások. 1954-56-ig katona voltam, leszerelés után 57-ben megnősültem. Egyszer Tóth Szilveszterné Ilonka néni (akkori tanácselnök) üzent a tanácsházáról: "Pista, a takarékszövetkezetet baza kellene hozni Mórabalomról, rád gondoltunk."

1958. februárjában megkezdtük a takarékszövetkezet szervezését, ebben sok segítséget adott "Okos" Papp Antal bácsi, Németh Zoltán, Csúcs Kálmán és Bózsó Pista bácsi is. Nehezen indult a szövetkezet, először az emberek bizalmát kellett megnyerni, tegyék betétbe a pénzüket. Akkor nem volt állami támogatás, a begyűjtött betét 40 %-át lehetett kölcsönbe kiadni, erre pedig nagy volt az igény. Volt, akit két hónapig agitáltam, adja be a pénzt a szövetkezetbe. Az illető ötször-hatször is elsetált az iroda előtt, mire bejött, de hozott több százezer forintot, ami akkor nagy pénz volt.

A mi családi házunkban volt az irodánk. Négyökrű Jóska bácsival kezdtem, ő volt a pénztáros, később Farkas Szilveszter. Másfél év múlva már egymillió forintot betétállománnyal rendelkeztünk, kaptunk is elismerő díszítványt. "Kinőtűk" az irodát, elköltöztünk a kultúrházzal szembe, a Dózsa György utca 50. szám alatti házrészbe.

...ismét üzenet érkezett a tanácsházáról

Egyszer Ábrahám Antal, a szegedi járási tanács elnöke hívatott a tanácsházára, az üzenetet Kaczur bácsi nagy léptekkel hozta. El nem tudtam képzelni, mi az ördög van? Ábrahám elvtárs rámenős, kemény tárgyaló volt, elmondta, hogy folyamatban van a szakcsoportok összevonása. Meg fog szünni Bózsó István tanácselnök-helyettesi beosztása, ő kimegy szakszövetkezeti elnöknek, és mellé keresnek főkönyvelőt. "Magára gondolt a községi vezetés és jómagam is" - mondta. Nagyon meglepődtem és kétségbeesésemet látva, azzal folytatta, hogy "Ha nem vállalja, hát nem vállalja, de azt szeretném, ha ezt most elfogadná. Én egyébként a Hunyadkürti elvtárral (ő volt a szövetkezeteknek a "nagy feje") nagyon jó viszonyban vagyok, és nem biztos, hogy maga ott fog maradni." Ez engem úgy mellbe vágott, nem is tudtam mit válaszolni, de böcsültem érte, hogy megmondta, mire számítsak.

Két hónapot kaptam, hogy rendezem a takarékszövetkezeti dolgomat. Az igaz, hogy anyagilag jobban jártam a szakszövetkezettel, de a szívem sajgott a kis takaréékért.

... a szakszövetkezetben

A Május 1. - majd az egyesülés után az Egyetértés - Szakszövetkezet főkönyvelőjeként az volt a feladatom, hogy Bózsó István elnök elképzeléseivel találjam meg a pénzügyi lehetőségeket, dokumentáljam azokat. Rám bízták a felvásárlással, a háztájival kapcsolatos dolgokat. Kényes területek voltak ezek, de be-

lélttem magam az emberek helyzetébe, megértettem őket, és aszerint cselekedtem.

Közel 300 milliós vagyont szedtünk össze, annak a pénzügyi része rajtam futott keresztül. Milliárdokat forgattunk meg. Engem egyetlen egyszer sem marasztalt el a pénzügyi ellenőrzés. Jó volt a kollektíva, fiatalokkal voltam körülveve. Ez a munka az én elképzelésemet, tudásomat teljesen kielégítette.

... újabb kihívás: önkormányzat

Már a nyugdíjas éveimet tervezgettem, amikor megtörtént a rendszerváltás. Újra kellett gondolni az elképzeléseimet és elfogadtam az ajánlatot: polgármesterré jelöltek és megválasztottak.

Az önkormányzat teljesen új kihívást jelentett. Mindenért az önkormányzatot tették felelőssé, mindent egyszerre szerettek volna megoldani.

A legelső falugyűlésen annyian voltak, mint még soha. A községnek a Lengyelkőpálna nevet akarták vissza, a szavazásnál nem nyert a javaslat. Aztán következett az utcanevék megváltoztatásának igénye, sokáig ügy volt a Kiss Imre név. Szobrot állíttatunk a második világháború áldozatainak tiszteletére, ezt már a tanácsrendszerben is szeretne volna a falu, mint ahogyan tornacsarnokot is. Majdnem az utolsó pillanatban még sikerült lépni, kaptunk a megyétől 18 millió Ft támogatást. Emellett felhasználtuk még azt a hétmillió forintot is, amit Szél Sándorné Iduka, tanácselnök adott át. Összeszedtük minden pénzüket, meglett a sportszarnok. Aztán időben elcsíptük az iskola tetőtér beépítéséhez a lehetőséget, ami azt eredményezte, hogy a tanítás egy épületben folyhat.

Meg kellett oldani az irodaház-problémát is, mert a régi tanácsháza épületében már a folyosón is gépeltek az ügyintézők. Megvásároltuk a megszűnt szakszövetkezet központi irodaépületét, ott a dolgozóknak sikerült megfelelő elhelyezést biztosítani, megoldódott az irattár problémája is. Még jó néhány dolgot sikerült megvalósítani a nyolc év alatt.

... a feleség helytállása

Ha nem áll mögöttem a feleségem, a családom, akkor nem lett volna ilyen eredményes az életem. Nagyon-nagyon tisztetem a feleségem és köszönöm neki, hogy vállalta azt a helyzetet, biztosította számomra a nyugodt családi hátteret.

Szerencsésnek mondhatom magam, mert találkoztam olyan emberekkel, akikre felnézhettem, számíthatam, tanácsaikra, véleményükre építhettem. Én elégedett vagyok a sorsommal, jó egészséggel kellene még.

... és csak egy téma azok közül, ami a múltidézésből kimaradt

Gárgyán István polgármestersége idején - 1991-ben - a falu történetében először helyi lap indult "Zákányszéki Kis Újság" névvel.

A díszpolgári címhez gratulálunk, kívánjuk, hogy viseléséhez adjon isten jó egészséget!

-tanács-

Á Z Á K Á N Y S Z É K I L A B

A TÖRTÉNET...

Amikor ezen írásomra készültem, tudtam, hogy egy olyan témában próbálok felidézni a történelmet, amelyben sokan vettek részt - mind sportolóként, mind szurkolóként -, és sokan emlékeznek, de sokan másként. Mégis azt hiszem, hogy településünk egyik legtöbb személyt megmozgató területe volt a zákányszéki labdarúgás. Szándékosan nem a sportkör történetéről beszélünk, hiszen nemcsak a futball jelentette a sportot településünkön, több szakosztály is tevékenyen részt vett a község sportéletében az elmúlt évtizedek során. Külön meg szeretném köszönni Tanács Imrének a fáradozását, utánajárását és segítségét az elmúlt több, mint hatvan év felidezésében. Ezen kívül köszönöm Borbás Istvánnak, Köröm Sándornak, Tóth Imrének és Dr. Kovács Zoltánnak, akiktől ugyancsak több fontos információt kaptam.

A zákányszéki labdarúgás kezdetét többben az 1950-es évek közepére teszik, akkor még a pálya a Lengyel semlyékben volt, ami helyileg a mostani óvoda mögötti terület a sportszarnok mellett.

A régi pálya. Fábíán Gábor, Ónozó Béla, Borbás István, Fodor János, Jójárt Mihály

Az azonban kevesebben tudják, hogy a **sportkörnek volt egy elődje is, a Lengyelkápolti Futball Egyesület.** Erről már a Kis Újság 1998. évi májusi számában olvashattak az egyesület akkori elnökének, Kovács Józsefnek a visszaemlékezésében. "...1938. május elsején kerültem Lengyelkápoltára, mint kántor (ezt a feladatot addig Szegfű János tanító látta el). Koncz Árpád postavezetővel együtt Lengyel Vilmos házában laktam. Havi fizetésem 100 pengő volt, amit Szeged város adott. Ezt egészítette ki a Plébánia stóla-díja (esküvő, temetés, stb.). 1940. december 2-án vonultam be katonának, ahol hadifogságba kerültem. A szovjet hadifogságból, Leningrádból 1947. június 26-án érkeztem haza. Július-augusztus hónapokban ismerkedtem a "felszabadulás" utáni változásokkal és a fiatalokkal Lengyelkápoltán. Most már itthon egyre természetesebb volt a lengyeli fiatalokkal való együtt futballozgatás, és rövidesen Szegfű János tanító úr fiával, Lacival, Vas Antal asztalosmester fiával, Zolival, Lengyel Vilmos fiaival, Imrével és Villossal, valamint a játszani szerető többiekkel egyre szervezettebben kezdtünk foglalkozni és megalakítottuk a Lengyelkápolti Sportkört."

Visszatérve a Zákányszéki Sportkörre, az "újkori" története az 1950-es évekre tehető, amikor is Burunkai Mihály volt a sportkör elnöke. Akkoriban még lovas kocsival, majd később platós teherautóval, oldalkocsis motorokkal jártak a meccsre. Az öltöző eleinte a művelődési házban volt, de öltöztek még Tóth Piroska házában is. A mérkőzések utáni mosakodást pedig 2-3 lavór vízben oldották meg. A jelenleg is használt pályát 1957-ben avatták fel. A hatvanas évek elején elkészült a József Attila utcában a sportház, amely eleinte az öltöző funkció mellett a fogorvosi rendelőnek is helyet adott. Ugyancsak ebben az épületben lakott a csapat akkori edzője Vass László feleségével, Szélpál Gizellával. Az épület felépítésében a sok társadalmi munka mellett ki kell emelni Burunkai Mihály szervezését, és munkáját. Akkoriban nem volt szervezett bajnokság, sem hivatalos játékvezetés. A szomszédos falvak lebeszéltek egymással a mérkőzéseket, és lejátszották azokat. Ezek a mérkőzések a sporton kívül a kikapcsolódást és a szórakozást is jelentették. Egy távolabbi településre, pl. Pusztamérgesre a lovas kocsikkal történő "utazás" egész napos elfoglaltságot jelentett. Az 50-es 60-as években a csapat gerincét a következők alkották: Fekete István, Takács Sándor, Vass Vilmos, Lengyel Vilmos, Fodor Imre, Zombori József, Tóth József, Tóth Imre, Lengyel Béla, Mészáros Sándor, Csamangó Vilmos...

A szervezett bajnokság járási rendszerben 1957-ben kezdődött. Ekkor már versenyszerűen foglalkoztak a sporttal Zákányszéken. Sok helybeli támogatta a csapatot, lehetőségeikhez mérten. Fő támogató a helyi tsz volt, és itt ki kell emelni Bózsó István segítségét, aki a tsz elnökeként, és magánemberként is szívügyének tekintette a csapat támogatását. Az anyagi hozzájárulásokon kívül, ki ne emlékezne a "farosra", mely sok zákányszékit szál-

lított el mindenfelé a nagyvilágban, így a csapatot is, és a szurkolóikat is. A helyi termelőszövetkezet évtizedeken keresztül biztosította támogatásával a zákányszéki sport működési lehetőségét. A 70-es években a sportkör elnökei Papp Antal és Tanács István voltak.

Az első osztályváltásra az 1981-es évben volt lehetőség, amikor már a megyei III. osztálynak nevezett bajnokságból sikerült feljutni a II. osztályba. Sajnos nem bajnokként kerültünk fel, hanem viszályok miatt. A 80-as évektől a csapat szerepléseit a nagy közönség szeretet jellemezte. Egy-egy hazai mérkőzésen 200 néző is kilátogatott a meccsre. Az idegenbeli mérkőzéseken gyakran előfordult, hogy több zákányszéki szurkoló kísérte el a csapatot, mint amennyi a hazaiaknak szurkolt. Ebben az időszakban már a sportkör elnöki teendőit Lengyel Imre, majd Kazi Imre látta el. A csapat edzője itt már Szekeres László volt, és nem csak a felnőtt csapat szerepelt a bajnokságban, hanem az ifjúsági is. A fiatalokhoz kötődik a csapat első bajnoki címe, az 1978-1979-es sorozatot nyerték meg.

A 80-as években tovább tartott a csapat és a szurkolótábor szoros kapcsolata, akik továbbra is nagy számban buzdították az együttest. A vidéki meccsekről hazafelé minden alkalommal meghívták a csapatot vagy egy italt, vagy akár egy vacsorára is. Személyes élményem is fűződik ezen időszakhoz. Amikor egyik alkalommal Csanádpalotára mentük, szakásunkhoz híven késésben voltunk, de a csapat egyik fő szurkolója, Kisillés Károly - aki legtöbbször a buszsofőr is volt - a fizika törvényeit meghazudtoló módon röpítette a csapatot a megadott időre a mérkőzés színhelyére. Ugyanez a busz hazafelé be tudott kanyarodni Vass Szilveszter szűk bejárójára, és a nap végén egy "pincelátogatáson" is részt vehettünk.

Az 1970-es évek elejének zákányszéki csapata

Állnak, balról: Vass László, Fodor János, Fodor Antal, Köröm Sándor, Hegediűs István, Csonka András, Fodor János,

Guggolnak: Csepi László, Jójárt István, Ónozó Béla, Fábíán Gábor, Veres János (Tusi).

Az 1980-as évek zákányszéki csapata: id. Lengyel Imre, Bózsó István, Losocz István, Tandari István, Bába Géza, Szekeres László, Hegedűs Imre, Dóczi István, Csonka András, Sas György, Fábián Albert, Fábián Gábor, Papp Attila, Tóth Tibor, Tóth János, Lengyel Imre

A következő nagy sikerre az 1990-1991-es szezonig kellett várni, amikor is Tóth János edző vezetésével és Bózsó István elnökségével megnyerte a felnőtt csapat a bajnokságot. A csapat tagjai a következők voltak: Ótót Kovács Zoltán, Tanács Imre, Bózsó István, Jójárt Ferenc, Bába Géza, Fodor Lajos, Borbás István, Lengyel Vilmos, Simai Sándor, Széll János, Szélpál Mihály, Tóth Tibor, Palotás Péter, Veres Csaba, Nyilasi Zsolt, Kovács Zoltán, Márta Zoltán.

A csapat és a szurkolótábor összetartására jellemző, hogy hosszú éveken át minden szezon végén sportvacsorák voltak, ahol a szurkolók és a játékosok egy szezonzáró összejövetelen vettek részt, és együtt elevenítették fel az eseményeket.

1991 őszétől egy új fejezet kezdődött a labdarúgásunkban, hiszen feljutottunk a megyei I. osztályba, ahol már teljesen más teljesítmény kellett a megfelelő szerepléshez. Az első időszakban Búza Sándor irányítása alatt szerepelt a csapat, majd Simai Zoltán is vezette az együttest. A csapat megállta a helyét a legmagasabb megyei bajnoki osztályban. Elő tudta állítani a megfelelő szponzori háttérrel, és az első 1-2 szezon elvárásainak eleget tudott tenni, stabilan bent maradt az osztályban az együttes. A játék és a csapat egyre érettebb lett, közben a csapathoz érkezett pár szegedi játékos és egyre jobban szerepeltek a bajnokságban. Az elnöki teendőket Dr. Tímár László vette át, a szakosztály menedzseri feladatokat pedig Kazi Miklós. Ennek meg is lett az eredménye, hiszen a csapat felért a csúcsra, megnyerte a megyei I. osztályú labdarúgó bajnokságot. A csapat játékos edzője Dr. Tóth János volt. A bajnokság tagjai: dr. Tóth János - játékos edző, Kazi Miklós, Tímár László, Börcsök Róbert, Zámbari Gábor, Kovács Zoltán, Dencsö Balázs, Hegedűs Gábor, Mádi József (gólkirály lett), Farkas Zoltán, Zsikó András, Eleven István, Bagdi Ferenc, Szabó Zsolt, Tóth Tibor, Tóth Endre

A felnőtt csapat sikere mellett meg kell említeni,

hogy az ifjúsági csapatot ebben a szezonban Fodor Lajos irányította.

Ezzel a sikerrel a csapat lehetőséget kapott, hogy induljon az NB III-as bajnokságban. Sajnos azonban sem a pálya, sem az öltöző, sem a csapat anyagi háttere nem volt alkalmas az osztályváltásra.

Az együttes újra a megyei I. osztályban indult, ahol még két évet töltött el Molnár Ferenc irányításával.

A bajnokság megnyerését követő évben került megrendezésre az eddigi utolsó és legsikeresebb sportból a sportszarnokban. Az est díszvendége a magyar labdarúgó válogatott akkori szövetségi kapitánya, Bicskei Bertalan volt.

Tanács Imre, Fodor Lajos, Molnár Ferenc, Bicskei Bertalan, Farkas Zoltán

A magasra tett mérce túl nagy terhet rótt a csapatra, és a sikeres játékosokat több csapat is jobbnál jobb ajánlatokkal csábította, így nem lehetett együtt tartani a társaságot.

A Zákányszéki Sport Egyesület újra a megyei III.

osztályban találta magát.

Ugyan még csak 2000-ben járunk, de a zákányszéki futball sikertörténete itt véget ért. Azt, hogy a csapat létezik és most is játszik a bajnokságban, Borbás Istvánnak köszönheti a település.

KÜLFÖLDI KAPCSOLATOK

Az elmúlt több, mint 60 évben két külföldi csapattal találkoztak focistáink. Az első egy hosszabb távú kapcsolat volt a horgosiakkal. Ezek a találkozók, mint ahogyan még sok más dolog is a helyi foci történetében, Kazi Imrének volt köszönhető. Évente két alkalommal találkozott a két csapat egymással oda-visszavágós alapon, váltakozó sikerrel. A másik egy németországi település, Marlesreuth volt. Ide a csapat edzőtáborba utazott 1 hétre. Az út Gyuris Gyulának volt köszönhető, ő volt a csapat tolmácsa is.

Ugyan nem hivatalos mérkőzés volt, de a Zákányszéki Öregfiúk csapata 2003-ban a falunapon a - korábban a Zákányszéki Általános Iskolában tanító - jelenleg Kanadában élő Sztvorecz János és barátai csapata ellen vívott barátságos találkozót.

ÖSSZEGEZVE

Bajnokságok a zákányszéki labdarúgás történetében:

1979-1980 Ifi bajnokság: edző - Szekeres László

1981-1982 Ifi bajnokság: edző - Szekeres László

1986-1987 Serdülő bajnokság: edző - Tanács Imre, Hegedűs Imre (Limbó)

1990-1991 Megyei II. osztály: edző - Tóth János

1996-1997 Megyei I. osztály: edző - Dr. Tóth János.

VÉGSZÓ - JÖVŐKÉP

Azt hiszem, az eddigiekből is kiderül, hogy a zákányszéki labdarúgás egy igazi sikertörténet volt, amely az itt élőknek évtizedekig a szórakozási és sportolási lehetőséget jelentette. Annak pedig, hogy a 2000-es évek elején a "klinikai halál" állapotába került, nagyon sok oka lehet. Ahogyan beszélgettem több emberrel, amikor készültem erre az írásra, elmondták erről is a véleményüket. Egy dolgot biztosan állíthatunk: mindenki bízik abban, hogy egyszer még az elmúlt évezred fényében fog ragyogni ez a sportág Zákányszéken. És hogy mi is erre a biztosíték? Az, hogy van egy Borbás Istvánunk, aki mindent megtesz a leendő sikerekért, és az, hogy van egy új korszerű komplexum, amit 3 éve vehettek birtokba a sportolni vágyók. Aki tud, segítse a csapat munkáját! Végezetül engedjék meg, hogy Tanács Imre gondolatával kívánjak mindenkinek egészséget és sportos életet: "... van fiatalság, van jövő, de csak akkor, ha neveljük őket!"

Tanévkezdés régen és most

A szeptember nemcsak a sárguló levelekkel, az ősszel kapcsolódik össze gondolatainkban, hanem hosszú idő óta az iskola megkezdődését is jelenti.

Bármilyen hosszúnak is tűnik még júniusban a vakáció, augusztus közepétől fergeteges gyorsasággal telnek a napok, elérkezik a tanévnyitó ideje, és sok mozgalmas, munkás hét-köznap veszi kezdetét.

A gyerekek különböző érzésekkel, eltérő ismeretekkel lépik át évről évre az iskola kapuját.

A lényeg azonban változatlan...

“Amikor (az 1920-as évek végén - a szerk.) iskolába kezdtem járni, sajnos én nagyon butuska kislány voltam. Mert ugye akkor még nem volt óvoda, és félős voltam, mert én csak az anyám mellett nőttek föl, 6 éves koromig. Anyukám kísért naponta, mert én sírtam, nem tudtam, hogy milyen közösségben lenni. Ez így volt egy hétig, majd keservesen megszoktam. Megszoktam a közösséget, aztán kezdtem észbe térni, hogy kezdtem tanulni. Az egyeseket írni, az "i" betűt írni, meg a többi betűt sorba. Ekkor elmentem magam is már, mert közel volt ugye az iskola.

Fél évig nem nagyon szerettem menni az iskolába, nem is nagyon tudtam, mert az én anyám az nem nagyon sokat ért rá velem foglalkozni, mert annak dolgozni kellett. Én meg amit az iskolában tanultam, azt próbálgattam otthon. Azért nem buktam meg.

Amikor kezdődött az iskola, a második év, akkor örültem, hogy milyen jó nekem iskolába járni, mert már minden gyereket ismertem. Azért is volt jó a második osztály, mert akkor már tudtam írni, olvasni. Harmadikban is már jó volt, már okosabb voltam. Negyedik osztályos koromtól akkor már jó tanuló voltam, akkor már nem voltam olyan buta, meg olyan félős, meg szégyelltem, ha én nem tudtam.

Mikor már megszoktam, aztán már jó volt nagyon az iskolában! Akkor már el nem maradhattam! A világe otthon nem maradhattam!

Nyáron őriztem a jószágot. Volt liba, pulyka, tehen, birka, mindenféle, amit bírtam. Aztán lett két öcsém, azokat nevelgettem, tologattam, úgy-hogy volt a vakációban elég sok bajom otthon. Amikor már nagyobbacska voltam, akkor már oda voltam állítva, hogy "Csináld fiam!".

Örültünk, hogy otthon lebettünk, de alig vártuk, hogy legyen szeptember, hogy mebhessünk az iskolába, megszabaduljunk otthonról.

Első osztályban táblánk volt, palatábla. Amit írtunk, utána letöröltük. Második osztályban már ceruzával írtunk, és volt olvasókönyvünk, írunk. Venni kellett tolltartót, táskát is. Mindenkinek gyékénytáskája volt, nem volt akkor ilyen... bátizsák. Amikor mentünk bazafelé, akkor ütöttük egymást azzal.

Tanulni sokat kellett, az "egyszeregyet" kiabáltuk, az egész osztálynak kellett mondania.

Amikor hazamentem az iskolából, otthon olvas-

ni úgy a jószágnál olvastam, vittem a táskát, írni meg este leírtuk. Nem is volt úgy írás olyan sok, számolások voltak inkább.

Elnézem, ahogy szaladnak itt a gyerekek, hogy de jó nekik, tanulhatnak!

Az öltözködés is. Amilyen volt, olyan volt. Azt mondta a tanító bácsi mindig, meg a tanító néni, hogy "Nem baj, fiam, ha foltos is, csak rongyos ne legyen, meg tiszta legyen!". Akkor a templomba mentünk olyan szép rubába, mint most az iskolába mennek. Szegény világ volt!

Sok gyerek volt, 8-10 gyerek is volt egy helyen! Sokan nem tudtak írni, olvasni...

Akkor még a szülők is butábbak voltak, meg a gyerekek is. Akkor még nem volt tv se, meg rádió se, újság se. Újságot a világe nem vettek volna, mert azért pénz kell! Örültek a szülők, hogy bírtak nekünk enni adni. Akkor is úgy volt mint most, hogy akinek jó, annak jó volt. Mert most se mindenkinek olyan jó.

Most könnyebb gyerekek lenni. Akkor nagyon nehez gyerekvilág volt, oda voltunk állítva, ezt kellett csinálni. Akkor nem volt játék, hanem a birka mellett vagy a tehen mellett amit bírtunk, ugráltunk.

Hál' istennek, hogy most jobb sorsuk van, mint akkor."

Milyen jó, hogy vannak óvodák! A gyerekek hozzászoknak a közösséghez, sok ismeretre tesznek szert és könnyebben megbirkóznak az iskolában rájuk váró feladatokkal.

Az első osztályosok így mesélnek az iskoláról az első pár hét után:

"Vártam az iskolát nagyon. Az benne a jó, hogy mindig újat és újabb dolgot tanulunk, és jó az udvaron is játszani. Nem tudok olyat mondani, ami nem jó az iskolában. Szuper! Az egyik órán a padtársam azt mondta hal-kan: Ugye milyen jó az iskola?"

"Vártam, hogy kezdődjön az iskola. Jó. Ilyennek képzeltem.

Én mindig korán kelek."

"Az nem jó, hogy csöndben kell lenni órán. Más minden jó."

"Sokat játszottam nyáron, meg medencéztem. Anyáék dolgoztak és segítettem néha-néha.

Megvettük az iskolacuccokat, nézegettem.

Jó a sulis. Nincs rossz."

Természetesen azért van, aki nem így vélekedik:

"Nem vártam az iskolát. Nagyon rossz. Azért, mert nagyon nehéz."

A mai gyerekek is sokat segítenek otthon, s akinek nyáron dolgoznia kell, jobban várja az iskolát...

"Nagyon hosszú volt a nyár. Egy kicsit vártam a sulit. De nem inkább a tanulás miatt, hanem a barátok miatt. Az is igaz, hogy sokat segítettem. Minden nap öt óraker keltem, mert valamikor paprikaszedés, valamikor burgonya... Most már nem kell öt óraker kelnem, meg nem kell paprikát szedni.

Csak a padban kell ülni."

"Én vártam is meg nem is, mert így sokszor találkozom az osztálytársakkal. Meg hát sokat lehet beszélgetni (persze csak szünetben). Legalább most már nem kell barackot sorolnom.

Bár otthon is jó volt, mert nyáron nem kell tanulni."

Az első felelések, dolgozatok után a kora reggeli baracksorolás emléke is megszépül...

"Azért hiányzik a nyár! Most, hogy iskola van, nem lehet sokáig aludni, kevesebbet fogunk strandra járni."

Amiért még nem jó...

"Csak az a baj, hogy tanuláson kívül nincs időm másra. Például majd nem lehet három-négy óra körül olvasni vagy a nyulainkkal foglalkozni. Csak azért nem szeretem az iskolát, mert nagyon sokat kell tanulni."

"Nem vártam, mert unalmas."

"Nehéz lesz visszatérni a tanulásba. Nem lehet aludni kilenc óráig, csak hétig, és fáradt vagyok. És ott a leckeírás.

De az jó, hogy találkozok a tanárokkal meg a barátaimmal."

Új év, új elhatározás...

"Idén többet tanulok, hogy jobb jegyeim legyenek!"

A gyerekek nem változtak. Most is szeretnek játszani, és kíváncsiak az őket körülvevő világra. Csibészégeket is el-elkövetnek néha, keresik a "határokat" - de hát régen is volt "rosszalkodás"! "Szerintem most jók a gyerekek! Régen nagyon rosszak voltak, rosszabbak, mint most. Én itt látom csak, az utcáról be is köszönnek. Lehet, hogy van köztük rossz, de jók. Illedelmesek."

A gyerekek érzik, mi a jó. A VILÁG az, ami körülöttük és körülöttünk is megváltozott. Olyan sokféle hatás, információ ér bennünket nap mint nap, és olyan sok a lehetőség!

Nem könnyű jól élni mindezekkel...

A mi dolgunk az, hogy megmutassuk, melyik utat kell választani, mi a helyes és mi a helytelen, mi jó és mi a szép!

Bármilyen modern is ez a világ, semmi nem pótolja Egymást, az odafigyelést, a sok-sok beszélgetést! Mindannyiunkért...

"Minden felnőttnek szüksége van arra, hogy taníthasson egy gyereket; ily módon tanulnak a felnőttek." (F.A. Clark)

Nagyon köszönöm kedves ismerősömnek a múlt felidézését, és a gyerekeknek, hogy mindezeket elmesélték!

Ábrahám Enikő

Högy a homokon?

"A homokon nincs hegy... A homokon csak homok van, a sárga, meleg folyó homok, amely kalászt termel és szőlőtökét nevel."

(Tömörkény István)

Száz évvel ezelőtt Zákányzék területén még a homok volt az úr. Alsóvárosi gazdák legeltettek a területen, mert gabonatermesztésre alkalmatlan volt a partos, homokos pusztá. Annak érdekében, hogy a sívó homokot megkössék, szőlőt és gyümölcsöt ültettek. Mivel nem annyira egyöntetű a talaj mint pl. a mérgesi határban, kisebb táblákat lehetett beültetni ugyanazzal a növényvel. Ezeket "högyeknek" nevezték a legmeghatározóbb gazdáról. Volt Vashögy, Dudás-högy, Bullás-högy, Sebők-högy, Vágóban és Liliom alatt is volt egy jó darab szőlő.

Kb. két holdnyi volt egy gazdáé, aránylag kisebb darab szőlőt műveltek. Jobban meg tudták munkálni, nem is volt gazos egyik darab sem! Nem nagy gazdák termelték a szőlőt, 50-60 hektó bort szűrt egy egy gazda, több száz hektósról egyik adatközlő sem tud.

"Ezek a gazdák munkát adtak a környékbelieknek. Az újonnan betelepített területre először a csőszbáz került, ahol a csősz lakott családostul és több gazda területére vigyázott. Természetben fizették, szőlővessző, gabona járt, valamint egy keves földet is kapott, amit megművelhetett és megtermelte a létfenntartásához szükséges javakat. Jó világ volt akkor, és kevesebb panasszal megélt mindenki.

A csősznek rangja volt, olyan úr, hogy a mai rendőrpapancsnok is megirigyelhetné olykor. Már amikor ránézett, akkor irtózott a gyerekféle, pedig még puskája sem volt."

Az új szőlőtelepítéshez gondos talajelőkészítés szükséges. Kapával és ásóval 50-60 cm mélyen megfordították a földet. Ez téli munka volt, majd ebbe ültették a sima, vagy gyökeres vesszőket. A fiatal szőlő még érzékenyebb a hidegre, ezért novemberben betakarták úgy, hogy egy átalakított ekével ráhúzták a földet, közepén pedig maradt a "borozda".

Ebbe a barázdába hordták aztán az istállótrágyát, amit régebben minden gazda saját állatai termeltek. Később a kisvasút megépítésével sokat szállítottak a városi gazdáktól. Erre a trágyarétegre húzták aztán nyitáskor a homokot, innen a növény gyökerei könnyen fel tudták venni a tápanyagot. A tőkéik még a régi "guggolós" tőkéek voltak, azokat ki kellett tisztítani, a száraz, elhalt ágakat levágni.

"A mostani kordonos művelés már a tsz világba jött be. Előtte nagyon keveset neveltek kordonon, főleg a csemegé szőlőt."

Nagy munkája volt még a szőlőnek a metszés, kötözés, kapálás, majd a két világháború közötti időtől kezdve a permetezés.

Metszészor három-négy termőcsapot hagytak, két-három szemre. Az Otellón hosszú csapokat hagytak, ezt általában fölengedték fára, vagy lugast alakítottak belőle. Akkoriban ez volt az egyetlen elerjedtebb kordonos fajta. Az asszonyok is metszettek. A szőlővesszőt később kévébe szedték és kazalba rakták a tanyaudvaron vagy "szűrűn". Kemencében, kenyérsütéshez kiváló fűtőanyag volt. Az évek során többször nyitott és takart szőlők sorában egyre magasabban állt a föld, ezt nevezték hártjának. Az ilyen fölhártyásodott földet nehéz volt művelni, mivel kapáláskor fölfelé kellett húzni a homokot, permetezéskor és egyéb munkák alkalmával sem volt könnyű rajta járni.

A szőlőt rafiával kötözték az asszonyok és a gyerekek. A hegyét nagy késsel szedték el, ügyelve arra, hogy egyforma magasságú legyen. Ennek nemcsak esztétikai, hanem növényvédelmi okai voltak, hiszen a betegség a friss, gyöngye hajtást támadná meg először. A tőke pedig nem az értéktelen, árnyékoló leveleket táplálja, hanem a fürtöket. A permetezés a két világháború között vált általánossá, de még a 70-es években is sokszor mondogatták a szőlő hegyének elszedésekor: "ez is felért egy permetezéssel". Kezdetben Wermonel típusú permetezőket használtak. Később elterjedt a faputtyonos permetező is, de ezekből kézi erővel kellett a permetlevelet a szőlőre juttatni. Az 1960-as években már magasnyomású, batériás permetezőt használtak. Bordói lével - "kékküvel" - permeteztek. A rézgálicot előre leázatták, majd az oldatba kavarásközben föloldott oltott meszet öntöttek. A gazdák az oldat színéből állapították meg a helyes arányt. Minden eső után permetezni kellett, akkor volt jó, ha szép kék volt a szőlő levele.

"Ezekre a főbb munkákra minden gazda keresett segítséget. Mivel ez egy kis falu volt, mindenki tudta, kibez lehet elmenni dolgozni. Volt, aki kihajította volna az emberből a lelket is, de sokan emberségesen bántak a munkásaikkal, azoknak volt is mindig embere, amikor kellett. Hozzájuk szerettek elmenni a napszamosok."

Augusztusban érés alá karaszolóval - hosszúkas, keskeny kapával - húzták ki a földet a fürtök alól. Ekkor jött el annak az ideje is, hogy a hordókat kimossák, megdagasztalják.

"Sok baj van a borral. Tisztán kell tartani a hordókat. Sok vízzel kimosni, kiszárítani, bekénezní. Régen még minden évben kibordtuk az összes hordót, kiforráztuk, lefestettük. A bordó tisztán tartása a jó bor alapja."

Ünnep volt a szüret, a szeptember végétől novemberig tartó időszak legfontosabb gazdasági, s egyben társadalmi eseménye. Ez azért volt lehetséges, mert közel egy időben szüretelt mindenki, a szomszédság, rokonság összedolgozott. A parasztgazdaságokban, a szőlőkben végzett más munkákkal szemben ez társas cselekmény volt. Volt becsülete a szőlőnek is, a szüret jelentősége megközelítette az aratásét, ezért is kapcsolódott hozzá a nap végén ünnepelés, táncos mulatság. Itt mutathatta meg minden legény az erejét, ügyességét. A csőszlegények feladata például az volt, hogy a külön erre a célra felagatott, dekorációként szolgáló szőlőfürtöket és a terem közepén lévő kis hordó bort őrizték. A bál folyamán ugyanis a résztvevők ezekről "lopkodtak". Akit "lopáson" értek, azt "megbüntették". Bíróságot kellett fizetnie. Ezt a pénzt aztán a szervezők a bál rendezési költségeire fordították. Zákányzéken ez a szőlőlopás-játék még az 1970-es években is a szüreti bál része volt.

Ekkor már jó helyen van a szőlő -mondták-, de a munka legkényesebb része még csak ezután következett. A leszedett szőlőt szűrőkádba darálták le, majd kiszuttatták. Darálója és sutúja nem volt mindenkinél, egy-egy sutú több gazdát is kiszolgált. Az elszűrt mustot kiforrás után, két karácsony között - karácsony is újév között - vagy januárban fejtették le. Kisebb gazdaságokban a fejtés sokszor elmaradt, "efogy az a söprűrű is" - mondták.

A saját fogyasztásra készített bort a hosszú téli estéken kártyázás közben kóstolgatta a társaság. "Megbeszéltük, kinek hogy sikerült a bora, mit kellett volna még csinálnia vele, hogy jobb legyen." A tsz időkben sok szőlőt ültettek Zákányzéken, amit gyümölcsként és borként is értékesítettek. A mostani Sarki kocsmá volt a tsz italboltja, ott mérték a bort. Akinek nagyobb szőlőterülete volt, az a bort Szegeden értékesítette.

"A szőlővel való vergődés sohasem volt valami alkalmas gazdálkodás, mert sok dolog van vele." "A szőlő sokáig bál kint. Már minden betakarodott a föld alá, a szőlő még mindig kint van, még mindig nem ad semmit. ... majd csak akkor ad pénzt, amikor már közel jár az idő abhoz, hogy a hó leessen." (Tömörkény István)

Köszönet az ízes történetekért id. Matuszka Antalnak és feleségének, Tanács Istvánnak és feleségének, Szűcs Bélának valamint Dóczy Istvánnak.

Petákné Fazekas Aranka

Évszakos gondolatok...

Hólyagos alkonyat készít ablakokat, min az őszt betekint, csendesen beköbint." (Csukás István)

Már megint őszt van... de ez nem panasz. Miért is lenne az? Hiszen az évek múlását feledtetni a tudat, hogy tanú lehetünk a természet örök körforgásának. Pontosan így történne minden - ugyanezeknek a törvényszerűségeknek a mezsgyéjén mennének végbe a változások akkor is -, ha nem lennének az univerzum részei átmenetileg. Villanásnyi földi létünk csak egyetlen filmkocka a végtelennek tűnő filmszalagon. Ebben a röpké villanásban kell megélni, megtapasztalni mindazt, amire később már nem lesz lehetőségünk. Ez az egyetlen esélyünk van csak...

Rajtunk múlik, hogy kihasználjunk minden egyes pillanatot, és észrevegyük az élet apró, csodáit magunk körül. A kép, melyet az őszt pamacs fest a természet palettáján, a miénk is. Bár ez a kép nem kézzel fogható, nem foglalható keretbe szobánk falán, mégis naponta megcsodálhatjuk a monumentális változást. Érzékszervünk a látványt eljuttatja hozzánk, és egy kicsit részünké válik. Mindez azt jelenti, hogy élünk, létezzünk, érzékelünk - egyszerűen "vagyunk", és ez maga a csoda! Az állandóságban sok apró részlet változik. Ezekben a hónapokban a természet is nagy változásokon megy keresztül. Bőrünkön érezzük a nap utolsó próbálkozásainak langymelegét, magunkba szívjuk a levegő hidegbe hajló frissességét, és elraktározzuk a mesteri színkavalkád látványát. Rövidülnek a nappalok, a hold ezüstös almáját egyre hosszabb ideig láthatjuk az égbolton, míg a nap aranyalmája kissé halványabban tündököl. Testben és

lélekben készülünk a hosszú, téli hónapokra. Attól függően, hogy ez a szép évszak milyen életszakaszban talál bennünket, vegyes érzelmeket táplálunk iránta. Lehet szomorú, az elmúlást idéző, és lehet vidám, szemet gyönyörködtető rácsodálkozás. A hétköznapok gondjaiban erjedve nehéz észrevenni a természet finom fátylának lágy ölelését. Pedig ha megpróbáljuk, könnyebb lesz elviselni a mindennapokat. Csak az lehet igazán boldog, aki képes felülemelkedni a problémákon; és csak az tudja a boldogságot szétárasztani, aki maga is boldog. Csodáljuk hát ezt a szép évszakot és legyünk általa mi is boldogabbak, majd sugározzuk szét azt a jóleső érzést, amelynek birtokában vagyunk!

Kívánom, hogy az őszt megfontolt nyugalma borodozzon magában sok-sok szépet és jót Mindenki számára!

-rikimi-

Recept: Diabétesz sárgarépas piskóta

Múlt év ősztén a könyvtárban megrendezésre kerülő "Életképes esték" rendezvénysorozatunkon Ábrahám Imréné Juci néni házi készítésű süteményeivel örvendeztette meg a jelenlévőket. Az Életképek decemberi számában a "vízen kullogó", vagyis hideg vízben kelesztett különlegességnek már közöltük a receptjét. Azóta több vállalkozó szellemű háziasszony elkészítette, és a siker nem maradt el. Juci néni másik receptje szintén egy különlegesség, melyet cukorbetegnek is fogyaszthatnak. A sütemény nélkülözhetetlen alapanyaga a sárgarépa, melyet érdemes minél több formában - akár desszertként is - elkészíteni, hiszen rendkívül egészséges. Természetesen nem csak a cukorbetegnek fogyaszthatják, hanem azok is, akik vigyázni szeretnének a vonalaikra.

Köszönjük Juci néninek, hogy megosztotta olvasóinkkal reform süteményének receptjét. Készítsék el Önök is, és fogyasszák egészséggel!

Hozzávalók:

30 dkg sárgarépa,
6 tojás,
16 dkg (vagy ahány tojás, annyi púpozott evőkanál) teljes kiőrlésű tönkölyliszt,
3 evőkanál olaj,
1/2 cs. sütőpor (vagy késhegynyi szóda bikarbóna), csipet só,
11 dkg Glukonon,
12 dkg vaj,
1 dkg kakaó,
5 dkg dióbél,
közepes nagyságú alma,
1 kanál sárgabarack íz, vagy lekvár,
csipet fahéj,
közepes nagyságú citrom leve, héja.

Elkészítés:

A sárgarépát lereszeljük és 2 evőkanál olajon, pici vízzel, fedő alatt puhára pároljuk. Ha megpuhult,

két részre osztjuk: az egyik rész a tészta, a másik rész a krémbe kerül.

Amíg a tészta való répa kihűl, *elkészítjük a krémet.* Lereszeljük az almát, a répával együtt pároljuk. Ha puha az alma, beletesszük a dióbelet, összefőzzük (1-2-öt rottyan!). 2 kanál lisztet egy pici vízzel elhabarunk és belefőzzük a répás, almás krémbe. Hozzáadunk 2 kanál (kb. 4 dkg) Glukonont és összefőzzük.

Ha langyosra kihűlt, belekeverjük az 5 dkg vaját, 1 kanál lekvárt, a fahéjat és a citrom levét és héját. Ezzel kész a krém.

A *piskóta elkészítése:* a 6 tojás sárgáját az 5 dkg Glukononnal, 1 kanál olajjal jól kikeverjük, pici sót is teszünk bele. Hozzáadjuk a kihűlt párolt répát, ezzel is jól kikeverjük. Hozzáadjuk a 6 tojás felvert habját, és beledolgozzuk a lisztet.

A piskótátésztát zsírozott, zírppapírral bélelt, 25 cm széles és 35 cm hosszú tepsibe tesszük és megsütjük.

A megsült tésztát deszkára borítjuk, a papírt leveszük. A tésztát derékon kettévágjuk. Ha langyos a lap, a töltés előtt pici vajjal vékonyan bevonjuk, hogy a tölték ne áztassa el a tésztát. A borítólapot is meg kell kenni.

Összeborítjuk, és piskótánk tetejét a megmaradt vajból, glukononból és a kakaóból készült masszával bevonjuk, és megszórjuk egy pici csoki darával, vagy durvára tört dióbéllal.

Egy éjszakára hűtőbe tesszük, hogy az ízek összeérjenek.

Másnap feldaraboljuk, 20 darab 5 dekás szeletet kapunk, mely darabonként 15 gramm szénhidrátot tartalmaz.

**Jó étvágyat hozzá!
-edina-**

Az "Életképes esték" résztvevőinek nagyon ízlett a finom sütemény

A ZAKAHOM-E EGYESÜLET HÍRLEVELE

Kiadja: ZakaHom-e Egyesület Zákányszék; Felelős szerkesztő: Paraginé Tóth Edina; Szerkesztők: Ábrahám Enikő, Petákné Fazekas Aranka, Tanács Klára, Börcsök Zoltán; Nyomdai munkák: Typo-Alfa Nyomda Kft.; Szerkesztőség címe: Községi Könyvtár, Zákányszék, Lengyel tér 1.

Telefon.: 62/290-403, e-mail: zakahome@zakanysek.hu